

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №70
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«12-14» тамызға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «11» тамыз күні 21 сағаттан «14» тамыз күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 11.08.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сағандыкова З.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен Ұ.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

2023 жылғы «12» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-25,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20, кей уақытта 25 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-25,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 17-22 градус жылы.
Теріскей Алатау	Түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-20,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20, кей уақытта 25-28 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жаңбыр (2,0-5,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-17,0 мм), найзағай болады. Күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жаңбыр (2,0-5,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-17,0 мм), найзағай болады. Күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурсы түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурсы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан, шығыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 21-26 жылы, күндіз 35-40 градус қатты ыстық.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 19-24, кей жерлерде 15 градус жылы.
Тарбағатай	Түнде жаңбыр (1,0-10,0 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм), күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм). Кей жерлерде найзағай. Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 17-22, кей жерлерде 25 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр (1,0-10,0 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм). Кей жерлерде найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 19-24, кей жерлерде 15 градус жылы.

2023 жылғы "13-14" тамызға арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Ауаның температурасы 13 тамызда түнде 5-10 градус жылы, 14 тамызда түнде 2-7 градус жылы күндіз 13-14 тамызда 10-15 градус жылы.

Жетісу облысы: 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Ауаның температурасы 13 тамызда түнде 5-10 градус жылы, 14 тамызда түнде 2-7 градус жылы күндіз 13-14 тамызда 10-15 градус жылы.

Жамбыл: 13 тамызда жаңбыр (0,0-5,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). 14 тамызда кей жерлерде жаңбыр (0,0-4,0 мм) күтіледі. Кей уақытта найзағай, 13 тамызда күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Ауаның температурасы 13 тамызда түнде 5-10 градус жылы, 14 тамызда түнде 2-7 градус жылы, күндіз 13-14 тамызда 15-20 градус жылы.

Түркістан: 13 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). 14 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (0,0-14,0 мм) күтіледі. Кей уақытта найзағай, 13 тамызда күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Ауаның температурасы 13 тамызда түнде 5-10 градус жылы, 14 тамызда түнде 2-7 градус жылы, күндіз 13-14 тамызда 15-20 градус жылы.

Маңғыстау: 13-14 тамызда жауын-шашынсыз. Ауаның температурасы түнде 13-14 тамызда 22-27 градус жылы, күндіз 13-14 тамызда 37-42 градус қатты ыстық.

Абай облысы: 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), 13 тамызда кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Ауаның температурасы 13 тамызда түнде 8-13 градус жылы, 14 тамызда түнде 5-10 градус жылы, күндіз 13-14 тамызда 12-17 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), 13 тамызда кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Ауаның температурасы 13 тамызда түнде 8-13 градус жылы, 14 тамызда түнде 5-10 градус жылы, күндіз 13-14 тамызда 12-17 градус жылы.

2023 жылғы 11 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Кіші Алматы өзені –Тұйықсу а/б ГБ 2 см-ге, Бұтақ өзені – Бұтақ а. ГБ 1 см-ге, Түрген өзені – Таутүрген а. ГБ 2 см-ге, Талғар өзені – Талғар қ. ГБ 8 см-ге . Үлкен Алматы көлі – Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ 6 см-ге су деңгейінің көтерілуі өткен жауын-шашын әсерінен байқалды. Таудағы температуралық фон 8 °С мәнінен 22 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 4554 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2023 ж. "11" тамызға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 10.08.	Мин. 11.08.	08 с. 11.08.	Күн. 10.08.	Түн. 11.08.	Орт. 10.08.	08 с. 11.08.	Орт. 10.08.	Макс. 10.08.	08 ч 11.08.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	14.2	8.0		1.6	0.7							*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			11.0			285	284				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			13.0			576	574				+2	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	23.6	13.0										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			18.0			284	279	4.40	5.04	3.59	-1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			17.0			114	109				-1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			21.0			41	41	0.06	0.06	0.06	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			16.0			191	190	1.87	1.99	1.75	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			21.0			245	246				+1	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			9.0			325	323	6.53	7.43	5.62	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			19.0			279	279				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			14.0	0.4	0.1	106	105				-1	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			21.0			285	283	2.88	3.04	2.72	0	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			21.0			208	208	0.51	0.51	0.51	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			22.0	4.0		291	291	5.34	5.34	5.34	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			20.0			122	119	12.8	15.1	11.3	+2	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			19.0			222	222				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			19.0			297	295				+8	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	19.5	9.1	15.0	2.6		714	718				+6	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*	2169												
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			16.0			232	232	11.0	11.0	11.0	0	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026						125	124	4.00	4.13	3.87	0	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«12-14» тамызға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының жоғарылауына байланысты қар мен мұздықтардың еруі артты. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 12 тамызда түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-25,0 мм). Іле Алатауында қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Іле Алатауында қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериалды мәндеріне жеткен кезде, дауылды ескерту берілетін болады.
	Күнгей Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының жоғарылауына байланысты қар мен мұздықтардың еруі артты. 12 тамызда түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-25,0 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының жоғарылауына байланысты қар мен мұздықтардың еруі артты. 12 тамызда түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-20,0 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Ауа температурасының жоғарылауына байланысты қар мен мұздықтардың еруі артты. 12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Қарқынды және ұзақ жауын-

		шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр Ауа температурасының жоғарылауына байланысты қар мен мұздықтардың еруі артты. 12 тамызда жаңбыр (2,0-5,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-17,0 мм), найзағай болады. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	13 тамызда жаңбыр (0,0-5,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм), күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 14 тамызда кей жерлерде жаңбыр (0,0-4,0 мм) күтіледі, кей уақытта найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының жоғарылауына байланысты қар мен мұздықтардың еруі артты. 12 тамызда өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	13 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм), күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 14 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (0,0-14,0 мм) күтіледі, кей уақытта найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	12-14 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	12 тамызда түнде жаңбыр (1,0-10,0 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм), күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), кей жерлерде найзағай. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), 13 тамызда кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. 13 тамызда қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	12 тамызда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), 13 тамызда кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. 13 тамызда қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар мен мұздықтардың еруі жалғасуда. 12 тамызда жаңбыр (1,0-10,0 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм). Кей жерлерде найзағай. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

		13-14 тамызда жаңбыр (0,0-14,0 мм), 13 тамызда кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, күндізгі уақытта бұршақ жаууы мүмкін. 13 тамызда қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
--	--	---

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.